

Л.Г. Кондратова

МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО

5

клас

підручник для
загальноосвітніх
навчальних
закладів

*Рекомендовано
Міністерством освіти і науки,
молоді та спорту України*

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН
2013

УДК 78(075.3)
ББК 85.31я72
К 64

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України
(наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 04.01.2013 р. № 10)*

ВИДАНО ЗА РАХУНОК ДЕРЖАВНИХ КОШТІВ. ПРОДАЖ ЗАБОРОНЕНО

Експертизу здійснював Інститут мистецтвознавства,
фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України
Рецензент

Шеремета І.В., аспірант відділу музикознавства ІМФЕ ім. М.Т. Рильського НАН України

Експертизу здійснював Інститут проблем виховання НАПН України
Рецензент

Комаровська О.А., кандидат педагогічних наук, провідний науковий співробітник
лабораторії естетичного виховання Інституту проблем виховання НАПН України

Кондратова Л.Г.

К 64 Музичне мистецтво : підручник для 5 кл. загальноосвіт. навч.
закл. / Л.Г. Кондратова. — Тернопіль : Навчальна книга —
Богдан, 2013. — 176 с. : іл.
ISBN 978-966-10-3344-2

**УДК 78(075.3)
ББК 85.31я72**

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

Навчальне видання

КОНДРАТОВА Людмила Григорівна
МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО

ПІДРУЧНИК ДЛЯ 5 КЛАСУ

загальноосвітніх навчальних закладів

Головний редактор *Богдан Будний*
Редактори *Ірина Дем'янова, Донара Пендзей, Ірина Чоренька*
Художники *Олеся Томків, Олег Кіналь, Ірина Басалига*
Обкладинка *Володимира Басалиги*

Комп'ютерний набір нот *Віктора Українця*
Верстка *Галини Кузів*

Технічний редактор *Оксана Чучук*

Підписано до друку 24.04.2013. Формат 70×100/16. Папір офсетний.
Гарнітура CentSchbook. Друк офсетний. Умовн. друк. арк. 14,30. Умовн. фарбо-відб. 57,20.
Обл.-вид. арк. 14,98. Тираж 197 955 пр. Зам. 80-13.

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК №4221 від 07.12.2011 р.

Навчальна книга – Богдан, просп. С. Бандери, 34а, м. Тернопіль, 46002
тел./факс (0352) 52-06-07; 52-19-66; 52-05-48
office@bohdan-books.com www.bohdan-books.com

Надруковано на ПРАТ «Львівська книжкова фабрика «Атлас»»
корпоративне підприємство ДАК «Укрвидавполіграфія»
вул. Зелена, 20, м. Львів, 79005

Свідоцтво серія ДК № 1110 від 08.11.2002 р.

ISBN 978-966-10-3344-2

© Кондратова Л.Г., 2013
© Навчальна книга – Богдан, 2013

Юний друже!

Запрошую тебе до Країни музичного мистецтва. Завдяки цьому підручнику ти розшириш і поглибиш свої уявлення про мистецтво звуків та засоби його виразності, ознайомишся із шедеврами народної та професійної музики, дізнаєшся про особливості взаємодії музики з іншими видами мистецтва.

Разом з тобою вивчати основи музичного мистецтва, слухати музичні твори, співати пісні, грати в цікаві музичні ігри будуть мої друзі — український хлопчик Богдан та його подруга Христина, яка мешкає в одній із країн Європи. Вони теж навчаються у 5 класі, захоплюються музикою і прагнуть стати справжніми музикантами.

Цей підручник допоможе тобі не тільки засвоювати навчальний матеріал на уроках, а й самостійно працювати над темами, які найбільше сподобалися, та готувати цікаві мистецькі проекти. Бажаю тобі приємних зустрічей із мистецтвом!

Автор

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

Послухай музику

Заспівай пісню

**Сходинки
пізнання**

Я про це знаю

**Підсумовуємо
вивчене**

**Спробуй
виконати**

Запам'ятай

**Виконай
удом**

ВИДИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

МУЗИКА ЯК ВИД МИСТЕЦТВА

НАРОДНА МУЗИКА

ПРОФЕСІЙНА МУЗИКА

**ВЗАЄМОДІЯ МУЗИКИ
З ІНШИМИ ВИДАМИ МИСТЕЦТВА**

МИСТЕЦТВО ЗВУКІВ

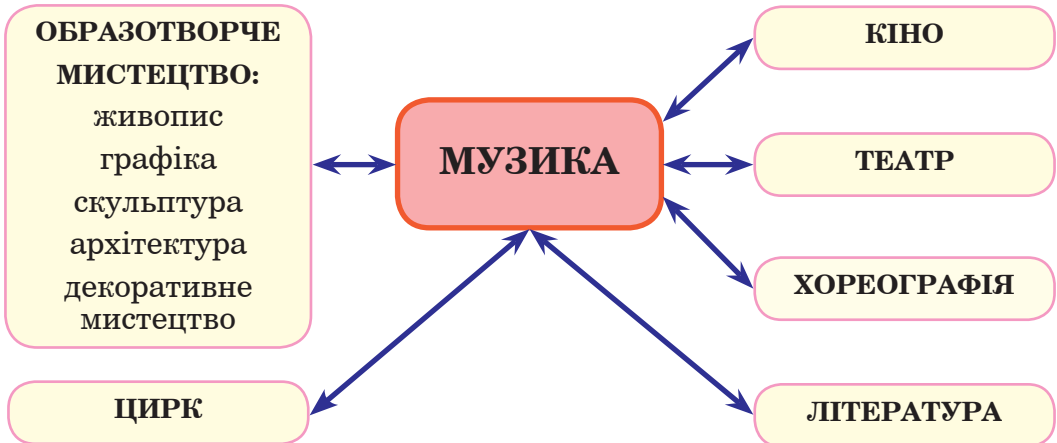
Привіт, мій друже! Пропоную тобі завітати до Країни музичного мистецтва та дізнатися більше про зв'язок музики з іншими видами творчої діяльності людини.

А ось і наші друзі. Поглянь — вони вже спілкуються у скайпі.

Привіт, Богдане! Я люблю слухати музику і співати. А недавно дізналася, що музика пов'язана з іншими видами мистецтва. Поглянь: я зобразила цей зв'язок схематично.

ЗВ'ЯЗОК МУЗИКИ З ІНШИМИ ВИДАМИ МИСТЕЦТВА

Музика пов'язана із:
словом (у літературі, пісні, опері);
сценічною дією (у театрі, кіно, цирку);
танцем і жестом (у хореографії);
візуальними образами (в образотворчому мистецтві).

Гопак і козачок — швидкі народні танці, які виконують соло, парами та групами.

Аркан — гуцульський народний танець, який виконують чоловіки з топірцями в руках.

Метелиця — народний швидкий танець зі зміною фігур та різноманітними обертаннями.

Українські народні танці гопак, козачок, метелиця у виконанні оркестру народних інструментів.

Проаналізуй ці твори за таким планом:

1. Які народні інструменти виконували танцювальні композиції?
2. Які засоби музичної виразності тобі вдалося розпізнати у прослуханих творах? Охарактеризуй мелодію, лад, гармонію, ритм, темп, регістр і динаміку кожного танцю.
3. Ритм якого танцю тобі найбільше сподобався? Що в цій музиці привернуло твою увагу?
4. Який настрій навіяла тобі музика?

Прослухай мелодію українського танцю, який тобі найбільше сподобався, ще раз. Уяви себе музикантом, що грає в оркестрі. Обери ударний інструмент (барабан, маракаси, бубон) та виконай музичний супровід танцювальної композиції.

Виконуємо «Пісеньку джури» О. Жилінського.

Заспівай пісню під фонограму. Спробуй себе в ролі соліста, а приспів виконай разом з однокласниками.

Створи до пісні ритмічний супровід, використовуючи пальці рук, плескання в долоні та притупування. Під час співу виконай пластичну імпровізацію — ритмічні рухи тілом, які нагадували б традиційні елементи українських народних танців.

Приєднуйся до проекту наших друзів!

Христино! Пропоную створити буклет «Танці народів світу» та прикрасити його яскравими ілюстраціями.

Гаразд! Я шукатиму потрібну інформацію, а ти спробуй «озвучити» ці картини!

Розглянь репродукції картин. Допоможи Богданові підібрати музику до зображених танців.

Н. Пуссен. «Танці навколо золотого тельця»

А. Ромако.
«Танець»

Р. та Н. Федини.
«Гуцульські танці»

- Які українські народні танці ти знаєш? Розкажи про особливості їх виконання та музичний супровід.
- Який настрій викликають у тебе мелодії народних танців? Опиши свої враження.

Послухай танцювальну музику. Чи схожа вона на ритми українських народних танців?

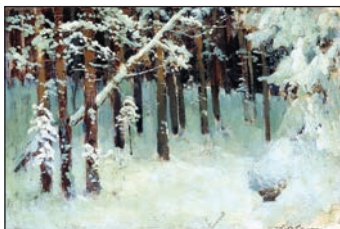
Вивчи декілька традиційних рухів народного танцю, який тобі найбільше сподобався.

Виготов буклет «Танці народів світу».

СТАНЦІЯ «ПІДБЕРИ МЕЛОДІЮ»

Пригадай, які музичні твори відповідають цим ілюстраціям.

СТАНЦІЯ «ТАНЦЮВАЛЬНИЙ МАЙДАН»

Розглянь малюнки, на яких зображено фрагменти різних танців. Зобрази рухами танець так, щоб його впізнали твої друзі. Придумай власну ритмічну імпровізацію з музичним супроводом.

Й. Штраус. Швидка полька «Полювання».
Н. Май. «Я бажаю вам добра».

Одна земля, одна надія
І сонечко на всіх одне,
Воно усіх теплом зігріє,
Воно нікого не мине.
І буде знов весна на світі
Надію людям дарувать,
І будем ми на світі жити,
І про добро пісні співать.

Приспів:

А я бажаю вам добра,
А я бажаю вам тепла,
Любові завтра і сьогодні.
А я бажаю вам добра,
Щоб, наче сад, душа цвіла,
Щоб зорі падали в долоні.

До нових зустрічей! Ми обов'язково ще поспілкуємося! Слухайте та вчіться розуміти музику!

Танцюйте, грайте та створюйте пісні на улюблені вірші! А ще відвідайте концертні зали і театри — там стільки чудової МУЗИКИ!!!

До зустрічі, друже! Хай музика завжди приносить тобі задоволення!

ЗМІСТ

ТЕМА 1. Музика як вид мистецтва

Мистецтво звуків.....	6
Історія музичного мистецтва	12
Мистецтво відкриває світ.....	16
Що «живе» в музиці?.....	22
Як «рухається» музика?	26
У гості до музичних інструментів.....	32
Як розповідає музика?	36
Музична скарбничка композитора.....	42

ТЕМА 2. Народна музика

Історія народу в пісні.....	48
Давні українські осінні обряди	54
Пісня живе серед нас	58
Народні інструменти	64
Дитяча народна пісня.....	68
Українці танцюють	74
Давні українські зимові обряди.....	78
Новорічні свята. Підсумковий урок	82

ТЕМА 3. Професійна музика

Скарбничка професіонала.....	88
Різновиди професійної музики.....	94
Чи є сюжет у музиці?	98
Що таке непрограмна музика?	102
Інструментальне соло	106
Грає ансамбль.....	110
Симфонічна музика	114
Велике українське сімейство.....	120
Світ вокальної музики	124
Звучить хор.....	130

ТЕМА 4. Взаємодія музики з іншими видами мистецтва

Музика та інші види мистецтва	136
Музика і слово	144
Музика і візуальні види мистецтва.....	148
Музика в театрі	154
Музика в кіно.....	158
Музика і циркове мистецтво.....	164
Музика і хореографія.....	168
Назустріч канікулам	172